

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет спеціальної освіти, психології і соціальної роботи
Кафедра соціальної роботи

Кваліфікаційна робота магістра

з теми: **«ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ»**

Виконав:
студент II курсу, групи Sz1-M22
спеціальності 232 Соціальне забезпечення
Луцюк Давид Мирославович

Керівниця: **Данилюк О.І.**,
кандидат економічних наук,
доцент кафедри соціальної роботи

Кам'янець-Подільський – 2023 рік

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ	7
1.1. Сутність соціального захисту населення та його фінансового забезпечення.....	7
1.2. Теоретичні основи фінансового забезпечення соціального захисту громадян України	17
1.3. Соціальна політика як знаряддя реалізації системи соціального захисту.....	23
РОЗДІЛ 2. СТАН ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ	33
2.1. Особливості державної політики соціального захисту громадян України в умовах воєнного стану.....	33
2.2. Аналіз фінансового забезпечення соціального захисту населення.....	40
2.3. Аналіз фінансового забезпечення системи загальнообов’язкового державного соціального страхування в Україні.....	48
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ	56
3.1. Перспективи розвитку соціального захисту населення в Україні та його фінансового забезпечення.....	56
3.2. Зарубіжний досвід фінансування соціального захисту та можливості його імплементації у вітчизняну практику.....	65
ВИСНОВКИ	78
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	82
ДОДАТКИ	91

ВСТУП

Політика соціального захисту завжди відігравала визначальну роль не лише у суспільному розвитку, але й розвитку держави загалом. І навіть в умовах сучасної війни дана сфера наділена важливим значенням, оскільки значної уваги з боку держави вимагають вразливі суспільні групи. Водночас від ефективності політика соціального захисту залежить не тільки стійкість та збалансованість суспільного розвитку, але й рівень національної безпеки. В сучасних умовах війни в Україні все більше зростає кількість населення, яке шукає роботу, а звичні джерела їхніх прибутків суттєво зменшилися. Це пов'язано з тим, що чимала кількість суб'єктів господарювання вимушені були зупинити свою діяльність, а інші перебувають у вкрай скрутному економічному становищі. В результаті цього, доволі значна кількість населення втратили прибутки та не володіють відповідними заощадженнями. Тому, державна політика має бути побудована так, щоб концентрувати зусилля органів державної влади на розв'язання протиріч і усунення невідповідностей між фактичними потребами населення в соціальному захисті та реальними можливостями держави в задоволенні конституційних соціальних прав громадян. Таким чином, важливого значення набуває фінансова спроможність системи соціального захисту, яка сьогодні формується в умовах війни, а отже, і розуміння соціального захисту як системи фінансових відносин.

Існує ціла низка науково-теоретичних доробок, де розглядаються різні аспекти та проблематика розвитку системи соціального захисту населення, до яких варто віднести роботи таких вітчизняних науковців: Н. Балтачєєва, Н. Болотіної, Н. Борецької, Н. Власенка, О. Власюка, С. Кудлаєнко, А. Колота, Е. Лібанової, О. Макарової, О. Новікової, С. Панасюк, А.Стойка, ін.

Дослідженню питань фінансового забезпечення соціальної сфери, її фінансового регулювання присвячені праці багатьох вчених: Е. Дмитренко, М.Даніліна, .І. Кадикало, В. Москаленко, О.Стащук, М. Мальований, О. Жук та ін.

Попри наявність чималої кількості досліджень даної проблематики, на сьогоднішній день виникає потреба у дослідженні особливостей фінансового забезпечення соціального захисту громадян України в умовах сучасної війни. Важливість цієї проблеми та недостатній рівень її розробки обумовили вибір теми кваліфікаційної роботи магістра: «*Особливості фінансового забезпечення соціального захисту громадян України*».

Об'єктом дослідження є процес фінансового забезпечення реалізації соціальної політики держави як основи підвищення добробуту громадян.

Предметом дослідження є теоретико-методичні засади та прикладні аспекти фінансового забезпечення реалізації соціальної політики держави.

Метою роботи є обґрунтування теоретико-прикладних засад фінансування соціального захисту, оцінка рівня видатків на соціальний захист а також визначення перспектив розвитку й підвищення ефективності фінансового забезпечення соціального захисту громадян в Україні.

Завдання дослідження:

1. Здійснити теоретичний аналіз функціонування системи фінансового забезпечення соціального захисту громадян України.

2. Проаналізувати стан та тенденції розвитку фінансового забезпечення соціального захисту громадян України.

3. Окреслити перспективи розвитку соціального захисту населення в Україні та його фінансового забезпечення;

4. Оцінити позитиви світового досвіду фінансування соціального захисту та соціального забезпечення та обґрунтувати можливості його апробації у вітчизняну практику.

Методи дослідження:

аналізу і синтезу – при формуванні теоретичної бази дослідження, визначенні особливостей та сутності соціального захисту населення та його фінансового забезпечення;

історичний – при аналізі історичного досвіду соціального захисту громадян;

категорійного та етимологічного аналізу – при уточненні базових понять дослідження «соціальний захист», «фінансове забезпечення»;

статистичний і графічний – кількісний та якісний аналіз результатів емпіричного дослідження;

системно-аналітичний, індуктивний, порівняння й моделювання – для теоретичного узагальнення результатів дослідження, висновків і рекомендацій.

Практичне значення результатів дослідження полягає в тому, що за результатами аналізу динаміки та структура джерел фінансування соціального захисту визначено напрямки удосконалення зазначеного процесу. Також матеріали кваліфікаційної роботи магістра можуть бути використані здобувачами вищої освіти при вивченні основ соціального захисту та при проходженні виробничих практик в установах та організаціях системи соціального захисту.

Апробація результатів дослідження. Матеріали кваліфікаційної роботи магістра були апробовані у Збірнику наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка у 2022 р.

Публікації. За результатами проведеного дослідження опубліковано статтю у збірнику наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (Луцюк Д.М, Данилюк О.І. Щодо проблеми фінансового забезпечення соціального захисту населення в Україні. Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Серія: соціально-педагогічна. Вип. 37. [Електронний ресурс] / за ред. Л.П. Мельник, Т.Л. Опалюк. Кам'янець-Подільський: Видавець Ковальчук О.В., 2022. 162 с. С. 60-67).

Кваліфікаційна робота магістра складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (84 найменування), додатків. Загальний обсяг кваліфікаційної роботи магістра 96 сторінок, з них – 81 сторінка основного тексту.

ВИСНОВКИ

Дослідження теоретичних засад фінансового забезпечення соціального захисту населення в Україні дало змогу уточнити низку наукових положень теоретичного характеру, також запропонувати практичні рекомендації, спрямовані на підвищення ефективності фінансового забезпечення зазначеної сфери за рахунок оптимізації й раціоналізації його джерел в частині стимулювання самофінансування й недержавного пенсійного забезпечення. Результати проведеного дослідження дозволили сформулювати наступні висновки і пропозиції.

1. Соціальна політика становить вагому складову забезпечення справедливості соціально-економічних відносин. Одночасно важливою складовою реалізації соціальної політики є політика соціального захисту, яка безпосередньо формує систему соціального захисту населення. За змістом категорію соціального захисту вітчизняні й зарубіжні науковці трактують у вигляді діяльності, комплексу, функції, системи, сукупності й механізму. На нашу думку, цілісніше зміст цієї категорії можна розкрити як «систему», що передбачає сукупність певних функціональних елементів, котрі взаємодіють комплексно та запускають механізми, які сприяють досягненню певної мети. Система соціального захисту – сукупність правових, економічних і соціальних заходів, гарантованих Конституцією України, щодо створення та забезпечення здорового соціально-економічного мікроклімату для життя й розвитку як економічно активної частини населення, так і тих, хто опинився у складних життєвих обставинах, гарантуючи обом групам соціальну безпеку (розвиток без війни і тероризму), соціальні зобов'язання, котрі ґрунтуються на соціальній справедливості й рівності прав.

2. З'ясовано, що основними джерелами фінансування соціального захисту та соціального забезпечення виступають: 1) державні та недержавні фонди грошових коштів, які мають безповоротну та безоплатну основу, 2) фінансові ресурси суб'єктів господарювання та некомерційних організацій у формі

благодійних внесків, безоплатної фінансової допомоги тощо. Бюджетні джерела відіграють визначальну роль у фінансуванні соціального захисту і забезпечуються коштами Державного та місцевих бюджетів. Позабюджетні джерела представлені фінансовими ресурсами ПФУ.

Інструментарій дослідження системи соціального захисту населення дав змогу дійти висновку: ця система надмірно розгалужена та несистематична та містить чотири головні складники: 1) соціальне страхування; 2) соціальну допомогу; 3) соціальні гарантії; 4) соціальні послуги

3. На підставі результатів дослідження сутнісних характеристик фінансового забезпечення соціального захисту населення його запропоновано позиціонувати відносно фінансового механізму системи соціального захисту населення як метод, що забезпечує організацію фінансових відносин з формування та використання коштів цільових грошових фондів (бюджетних, позабюджетних (страхових, кредитних), донорських (міжнародних, благодійних, приватних) тощо), спрямованих на забезпечення належного рівня соціального захисту населення, зокрема його соціально незахищених верств. На основі узагальнення та опрацювання наукових надбань визначено, що фінансове забезпечення в рамках складових національної системи соціального захисту населення (соціальне страхування, соціальне забезпечення та соціальні стандарти й гарантії держави населенню) реалізується на основі встановленої системи фінансування, що здійснюється у трьох формах: бюджетне, позабюджетне та донорське фінансування. Акцентовано, що ефективна реалізація державної соціальної політики потребує дослідження й узагальнення зарубіжного досвіду. Проаналізовано основні особливості світових моделей соціальної політики. На основі здійсненого аналізу визначено доцільність розбудови соціальної держави в Україні з конкурентоспроможною соціально орієнтованою ринковою економікою, яка виступатиме синтезом консервативно-корпоративної та ліберальної моделей, що дасть змогу вдосконалити вітчизняну модель соціальної політики, перетворивши її на ефективний механізм інвестування в суспільний добробут і розвиток нації.

5. В Україні діяльність держави із приводу фінансування соціальної сфери має надзвичайно важливе значення для життя суспільства. Це, у першу чергу, зумовлено різким падінням доходів більшості населення й орієнтацією громадян на отримання допомоги саме від держави. Значний рівень фінансового забезпечення соціальних видатків в Україні не є показником, що система соціального захисту й забезпечення населення є ефективною з точки зору доступності та якості надання соціальних послуг і соціальної допомоги. Тому створення ефективної системи фінансового забезпечення соціального захисту та забезпечення населення є домінуючим завданням на сучасному етапі в Україні й потребує її подальшого вдосконалення та реформування.

6. Результати комплексного аналізу фінансового забезпечення соціального захисту населення в Україні за період 2020–2022 рр. дали змогу виявити загальні тенденції його розвитку: по-перше, у загальній структурі видатків державні витрати на соціальний захист і соціальне забезпечення дещо зменшилися; по-друге, співвідношення між соціальними видатками з державного і місцевих бюджетів, а також рівень централізації бюджету засвідчили значну роль державної бюджетної політики в розвитку соціальної сфери на місцевому рівні; по-третє, держава не забезпечувала належні (у розмірі не менше 8% ВВП) бюджетні асигнування на освіту та охорону здоров'я, при цьому частки видатків на ці цілі стабільно знижувались як у структурі сукупних видатків, так і у ВВП.

7. В Україні найбільшим за обсягом видатків напрямом бюджетного фінансування соціального захисту населення все ще є соціальний захист пенсіонерів. На ці потреби у 2022 р. було виділено майже 244,04 млрд грн, що на 39,02 млрд грн більше порівняно з 2021 роком. Проаналізувавши динаміку основних фінансових показників ПФУ за період 2020–2022 рр., доходимо висновку, що процеси, які характеризують фінансовий стан ПФУ, засвідчують залежність бюджету ПФУ від державної фінансової підтримки (у 2020 р. – 34,4 млрд грн; у 2021 р. – 23,9 млрд грн; у 2022 р. – 29,9 млрд грн), що робить його фінансово несамодостатнім. За результатами проведеного аналізу встановлено,

розмір пенсійних виплат, які отримують пенсіонери в Україні, перебуває на низькому рівні та понад 2/3 пенсіонерів отримують виплати на рівні нижче середнього розміру. Реалії сьогодення показують, що діюча система загальнообов'язкового державного соціального страхування в Україні не в змозі забезпечити якісний рівень соціального захисту населення через перманентне збільшення чисельності тих категорій громадян, які опинилися за межею бідності або ж втратили роботу.

8. За результатами проведеного аналізу встановлено, що головними причинами кризи пенсійного забезпечення в Україні є дисбаланс дохідної та видаткової частин бюджету ПФУ як наслідок системного порушення принципу економічної залежності видатків споживання від отриманих доходів і ВВП; посилення тенденції зменшення чисельності працюючого населення на фоні збільшення чисельності одержувачів пенсійних виплат; низька якість управлінських рішень.

9. В умовах нестабільності соціально-економічного розвитку проблема соціального захисту повинна вирішуватися шляхом трансформації політики доходів населення, а не через збільшення обсягів бюджетного фінансування видатків на ці цілі, що сприяє формуванню у населення сталої залежності від державної матеріальної допомоги і в цілому лише незначно впливає на зростання рівня добробуту громадян країни. На основі дослідження моделей соціального захисту населення країн ЄС аргументовано, що Україні найбільш сприятливою для апробування є така модель, яка б відповідала умовам соціально орієнтованої економіки і становила поєднання елементів континентальної й англосаксонської складових в частині: розвитку соціального партнерства; функціонування надійного механізму соціального страхування; існування жорсткого державного контролю за дотриманням соціальних гарантій і підвищенням ефективності функціонування інститутів соціального захисту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. 141 с. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/constitution>
2. Болотіна Є. В., Шубна О. В., Бившева Л. О. Особливості фінансування та управління системою соціального захисту населення в Україні. Вісник економічної науки України. 2021. № 1 (40). С. 120-126. doi: [https://doi.org/10.37405/1729-7206.2021.1\(40\).120-126](https://doi.org/10.37405/1729-7206.2021.1(40).120-126)
3. Дмитренко Е. С. Дмитренко Ю. П. Особливості фінансового, правового та організаційного забезпечення соціального захисту громадян в умовах євроінтеграції України. Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. Том 3 (44), 2022 <https://fkd.net.ua/> DOI: 10.55643/fcaptr.3.44.2022.3655
4. Мальований М. І. Історія розвитку соціального захисту у світі. Інноваційна економіка. 2011. № 22. С. 253–258.
5. Скуратівський В. А., Палій О. М. Основи соціальної політики: навч. посіб. Київ : МАУП, 2002. 200 с.
6. Панасюк С.В. Проблеми та перспективи удосконалення конституційного права на соціальний захист. Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». 2014. № 2(10). URL: <http://lj.oa.edu.ua/articles/2014/n2/14psvnsz.pdf>.
7. Лібанова Е. Бідність в Україні: визначення, критерії та показники. Україна: аспекти праці. 2001. № 6, с. 12.
8. Болотіна Н. Право людини на соціальне забезпечення в Україні: проблема термінів і понять. Право України. 2000. № 4. С. 36.
9. Даніліна М. Конституція України та соціальний захист населення. Соціальні права та їх захист адміністративним судом: матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 4 вер. 2020 р.). Київ, 2020. С. 25–29. URL: <https://rm.coe.int/materials-socialrights-2020/1680a165f8>

10. Мальований М.І. Соціальне страхування: Навчальний підручник [для студ. вищ. навч. зал.] / М.І.Мальований, П.К. Бечко, В.П. Бечко. Умань: Видавець «Сочінський», 2011. 476 с
11. Офіційний сайт Міжнародної організації праці. URL: <https://www.socialprotection.org/gimi/gess/ShowGlossary.action?lettre=s&glosLang=EN> (дата звернення: 21.10.2023).
12. Стойка А. Фінансування соціальної сфери: джерела і шляхи диверсифікації. URL: [http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2010/2010_02\(5\)/10savdsd.pdf](http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2010/2010_02(5)/10savdsd.pdf).
13. Стратегія Міжнародної організації праці. Соціальне забезпечення для всіх: розбудова мінімальних рівнів соціального захисту та всеосяжних систем соціального забезпечення: узагальнений виклад. Міжнародна організація праці, Бюро МОП для країн Центральної та Східної Європи. 240 Будапешт: МОП, 2013. URL: <http://komspir.rada.gov.ua/uploads/documents/30080.pdf> (дата звернення: 21.10.2023)
14. The Encyclopedia Americana. Complete in thirty volumes. New York, 1973. Vol. 25. 102 p.
15. The World Book Encyclopedia: Complete in 22 vol. Vol. 18. Chicago; London; Sydney; Toronto, 1994. 98 p. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=70878.
16. Москаленко В. В. Сутність соціального захисту та його місце в політиці соціальної держави. Наукові записки Києво-Могилянської академії. Політичні науки. 2005. Т. 21. С. 41-44.
17. Руженський М. М. Трансформація інститутів соціального захисту населення в транзитивній економіці: дис. на здобуття наукового ступеня д-ра екон. наук. Київ, 2016. URL: https://kneu.edu.ua/userfiles/d26.006.01/2016/Ruzhenskyj_diss.PDF.
18. О.Б. Жук Фінансове забезпечення реалізації соціальної політики держави дис. на здобуття наукового ступеня канд екон. наук. Львів, 2017.

19. Данилюк О. Соціальний захист населення та фінансовий механізм його реалізації. Ефективна економіка. С. DOI: 10.32702/2307-2105-2019.5.50
20. Про державну допомогу сім'ям з дітьми: Закон України від 21.11.1992 р. № 2811-ХІІ. Відомості Верховної Ради України. 1993. № 5. 21 с
21. Про державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та інвалідам: Закон України від 18.05.2004 р. № 1727-ІV. Відомості Верховної Ради України. 2004. № 33–34. 404 с.
22. Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям: Закон України від 01.06.2000 р. № 1768-ІІІ. Відомості Верховної Ради України. 2000. № 35. 290 с.
23. Про державну соціальну допомогу інвалідам з дитинства та дітям інвалідам: Закон України від 16.11.2000 р. № 2109-ІІІ. Відомості Верховної Ради України. 2001. № 1. 2 с.
24. Про соціальні послуги: Закон України від 19.06.2003 р. № 966-ІV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 45. 358 с.
25. Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії: Закон України від 05.10.2000 р. № 2017-ІІІ. Відомості Верховної Ради України. 2000. № 48. 409 с
26. Про прожитковий мінімум: Закон України від 15.07.1999 р. № 966-ХІV. Відомості Верховної Ради України. 1999. № 38. 348 с.
27. Про затвердження наборів продуктів харчування, наборів непродовольчих товарів та наборів послуг для основних соціальних і демографічних груп населення: постанова Кабінету Міністрів України від 11.10.2016 р. № 780. 11.10.2016. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/780-2016-p>
28. Луцюк Д.М, Данилюк О.І. Щодо проблеми фінансового забезпечення соціального захисту населення в Україні. Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Серія: соціально-педагогічна. Вип. 37. [Електронний ресурс] / за ред. Л.П. Мельник,

Т.Л. Опалюк. Кам'янець-Подільський : Видавець Ковальчук О.В., 2022. 162 с. С. 60-67.

29. Фінанси. Навч.-метод. посібник / за ред. Юрій С.І. Тернополь: ТАНГ, 2002. – 207 с.

30. Лондар С. Л., Тимошенко О. В. Фінанси: навч. посіб. Вінниця: Нова книга, 2009. 384 с.

31. Пігуль Н., Люта О., Бойко А. Фінансове забезпечення соціальної сфери в Україні. Вісник НБУ. 2015. Січень. С. 30-35.

32. Стеценко Т.О. Фінансові аспекти забезпечення соціального захисту населення в умовах суспільної трансформації. Формування ринкових відносин в Україні. 2008. № 1 (80). С. 130—136.

33. Насібова О. Фінансовий механізм соціального захисту як інструмент регулювання рівня життя населення. Інвестиції: практика та досвід № 10/2021 с.48-54. DOI: 10.32702/2306-6814.2021.10.48

34. Жук О. Фінансовий механізм системи соціального захисту населення України. Світ фінансів. 2017. № 2

35. Юрій С. І., Федосов В. М. Фінанси: підруч. Київ: Знання, 2008. 611 с.

36. Волошина О. О., Ковальова М. Ю., Боженко В. Є. Стан і тенденції розвитку фінансового забезпечення соціального захисту в Україні. Економічний вісник Донбасу № 2(64), 2021. С.193-200 DOI: [https://doi.org/10.12958/1817-3772-2021-2\(64\)-193-200](https://doi.org/10.12958/1817-3772-2021-2(64)-193-200)

37. БРЕДІХІН В. Соціальна політика держави як активний чинник вирішення проблеми економічної безпеки України. Сучасні проблеми правового, економічного та соціального розвитку держави. Харків, 2018 с.228-230 https://univd.edu.ua/general/publishing/konf/30_11_2018/pdf/112.pdf

38. Бондаренко С, Бугас Н. Соціальна політика держави як основа забезпечення соціального розвитку. Державне управління: удосконалення і розвиток. DOI: 10.32702/2307-2156-2021.2.40

http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/2_2021/42.pdf

39. Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії: Закон України від 05.10.2000 р. № 2017-III. Відомості Верховної Ради України. 2000. № 48. 409 с.
40. Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи: Закон України від 08.07.2011 р. № 3668-VI. Відомості Верховної Ради України. 2012. № 12–13. 82 с
41. Гошовська В. А., Ільчук Л. І., Стрілецька Ю. В. Людина як суб'єкт і об'єкт соціальних відносин: навч.-метод. матеріали. Київ: НАДУ, 2013. 80 с
42. Експерт ЕС: соціальна політика має ґрунтуватися на реальних потребах. URL: euukrainescoop.net/2014/12/19/social-policy-reform.
43. Медяник В.А. Адміністративно-правове забезпечення державної соціальної політики в Україні. дис. на здобуття наукового ступеня д-ра юрид. наук. Запоріжжя, 2021.
44. Esping-Andersen G. The Three Worlds of Welfare Capitalism. Cambridge, UK: Polity Press, 1990. P. 28-30.
45. Ільчук Л. Світовий досвід моделей соціальної політики та їх можливість використання в Україні. Центр перспективних соціальних досліджень Міністерства соціальної політики України. Національна академія наук України. URL: cpsr.org.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=363:2014-02-21-06-52-37&catid=20:2010-06-13-21-06-26&Itemid=27
46. Тюленева Ю.В. Особливості державної соціальної політики в Україні. Сучасні проблеми економіки і підприємництва. 2019. Вип. 24. С. 40-46.
47. Балтачєєва Н. Напрями системної трансформації соціальної політики в Україні. URL: Users/2106~1/AppData/Local/Temp/econ_2012_8_6.pdf.
48. Медяник В.А. Світові моделі соціальної політики: досвід для України та шляхи впровадження. Правове забезпечення політики держави на сучасному етапі її розвитку: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Харків, 6-7 березня 2020 р. Харків: ГО «Східноукраїнська наукова юридична організація», 2020. С. 63-66.

49. Жеребіло І.В. Сутнісна парадигма соціальної політики держави. Економіка, фінанси, облік і право в умовах глобалізації: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції, м. Полтава, 30 вересня 2020 р. Полтава: ЦФЕНД, 2020. 83 с.
50. Кудлаєнко С.В. Соціальна політика: моделі, пріоритети, механізми реалізації: монографія. Хмельницький: ХНУ, 2018. 342 с.
51. Медяник В.А. Сучасні напрями державної соціальної політики України: питання адміністративно-правового забезпечення. 400 Юридичний науковий електронний журнал. 2021. № 7. С. 176-178. URL: www.lsej.org.ua/7_2021/45.pdf.
52. Мальований, М. І. Оцінка бюджетного фінансування соціального забезпечення в Україні. Вісник соціально-економічних досліджень : зб. наук. праць / За ред. М. І. Зверякова (голов. ред.) та ін. Одеса : Одеський національний економічний університет. 2020. № 1 (72). С. 116–135.
53. General government expenditure by function. Eurostat : website. URL: <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database> (access date: 02.11.2023).
54. Грень Т.Я. Особливості реалізації політики соціального захисту територій в умовах війни. Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Том 33 (72) № 6 2022 с.80-84
DOI <https://doi.org/10.32782/TNU-2663-6468/2022.6/13>
55. Головка В.В. особливості державної політики соціального захисту населення в умовах воєнного стану в Україні. URL: <http://repositsc.nuczu.edu.ua/bitstream/123456789/16874/1/Golovko.pdf>
57. Кадикало О.І. Актуальні питання соціального захисту населення України в умовах воєнного стану. Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. 2022. № 2. С. 10–14.
58. Про особливості виплати та доставки пенсій, грошових допомог на період введення воєнного стану: Постанова Кабінету Міністрів України від 26.02.2022 р. № 162. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/162-2022-%D0%BF#Text>

59. Питання деяких виплат військовослужбовцям, особам рядового і начальницького складу, поліцейським та їх сім'ям під час дії воєнного стану: Постанова Кабінету Міністрів України від 28.02.2022 р. № 168. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/168-2022-%D0%BF#Text>

60. Деякі питання виплати допомоги на проживання внутрішньо переміщеним особам: Постанова Кабінету Міністрів України від 20.03.2022 р. № 332. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/332-2022-%D0%BF#Text>

61. Про затвердження Порядку компенсації витрат за тимчасове розміщення (перебування) внутрішньо переміщених осіб: Постанова Кабінету Міністрів України від 19.03.2022 р. № 333. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/kp220333>

62. Деякі питання використання коштів для задоволення потреб евакуйованих осіб та осіб, які проживають в деокупованих населених пунктах: Постанова Кабінету Міністрів України від 21.10.2022 р. № 1195. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1195-2022-%D0%BF#Text>

63. Про внесення змін до деяких законів України щодо надання соціальних послуг у разі введення надзвичайного або воєнного стану в Україні або окремих її місцевостях: Закон України від 14.04.2022 року № 2193-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2193-20#Text>

64. Миколюк С.М. Соціальна допомога та виплати в умовах воєнного стану. URL: <http://naukskf.wunu.edu.ua/index.php/npskf/article/view/126/122>

65. Видатки зведеного бюджету України. URL: <https://openbudget.gov.ua/nationalbudget/expenses?class=program&view=table>

66. Соціальний захист. Державна служба статистики України. https://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2023/zb/10/zb_szn_2022.pdf

67. Звіт про виконання бюджету Пенсійного фонду України за 2022 рік <https://www.pfu.gov.ua/2157129-zvit-pro-vykonannya-byudzhetu-pensijnogo-fondu-ukrayiny-za-2022-rik/>

68. Мінфін. <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/cons/expense/2023/>

69. Social Protection (ESSPROS) — Overview. (n. d.). Retrieved from <https://ec.europa.eu/eurostat/web/socialprotection/overview>

70. Дані про середній розмір пенсійної виплати. URL: <https://www.pfu.gov.ua/statystyka/danipro-serednij-rozmir-pensijnoyi-vyplaty/>.

71. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування: Закон України від 09.07.2003 р. № 1058-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 49–51. 376 с. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1058-15#Text>

72. Скулиш, Ю., & Фатхутдінов, В. Аналіз динаміки доходів і видатків пенсійного фонду України. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 3(44), 2022. 72–81. <https://doi.org/10.55643/fcaptp.3.44.2022.3751>

73. Клименко А.Л. Соціальний захист і соціальне забезпечення в умовах євроінтеграції України: окремі аспекти. *Теорія і практика правознавства*. 2017. Вип. 2 (12). С. 1-10

74. Мартинова Л.Б. Планування соціального захисту населення в контексті активізації євроінтеграційного процесу. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка»*. 2017. Вип. 4. С. 92-98

75. Смирнова І. І., Лихошва О. Ю., Рак Н. В., Горієва Л. А. Соціальний захист населення на сучасному етапі: стан і проблеми в Україні. *Економічний вісник Донбасу* № 2(64), 2021 С.201-208 DOI: [https://doi.org/10.12958/1817-3772-2021-2\(64\)-201-208](https://doi.org/10.12958/1817-3772-2021-2(64)-201-208)

76. Длугопольський О., Козар А. Аналіз бюджетних витрат на соціальний захист населення: виклики пандемії COVID-19. *Вісник економіки* № 3, 2022 р. с.38-64 DOI: <https://doi.org/10.35774/visnyk2022.03.038>

77. Мальований М.І. Оцінка бюджетного фінансування соціального забезпечення в Україні. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2020. № 1 (72). С. 116-135.

78. Івашова Л.М., Івашов М.Ф. Фінансові механізми реалізації соціальної політики держави: пільги та субсидії для населення. *Вісник Академії митної служби України. Сер. : Державне управління*. 2013. № 2. С. 34-42.

79. Нікілева Л.О. Порівняльна характеристика фінансових моделей соціального забезпечення та захисту населення в Україні і світі. Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. 2011. № 3 (48). С.76- 82

80. Ярова Л.В. Соціальна політика України в контексті європейської інтеграції: монографія / Л.В. Ярова. – О. : Фенікс, 2011. – 320 с.

81. Більцан А.О. Моделі соціального захисту населення у світі. Економіка та підприємництво. 2013. № 2. С. 9-14.

82. Плаксіє М. Пенсійне забезпечення в Чехії / Марія Плаксіє // Вісн. Пенсійного фонду України. – 2008. – № 6 – С. 18–19.

83. Європейська соціальна хартія (переглянута) від 03.05.1996 р. № ETS 163 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_062.

84. Павлова Д.О. Політико-економічний аналіз системи соціального захисту населення в Україні: дис...канд. екон. наук : 08.00.01 / Павлова Любава Орестівна; Львівський національний ун-т ім. Івана Франка. – Л., 2015. – 230с.